

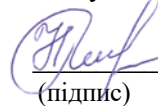

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВК 22 Елітознавство

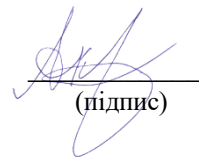
ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Шакун Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

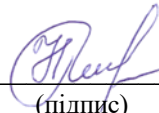
« 01 » вересня 2025 р.

Розробник (-и): Колєватов О.О, доцент, к.і.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол від « 01 » вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми: Шакун Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Вибіркова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	3 рік навчання / 6 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Колєватов Олексій Олександрович, доцент кафедри філософії і суспільних наук, к.і.н.
Профайл викладача (-ів)	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-kol%d1%8dvatov/
Контакти викладача	aleksk79@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Суспільство – це складна динамічна система, всередині якої існує багато зв'язків і закономірностей, що тісно взаємопов'язані. Це зумовлює цілісність суспільного організму, інтегрує до нього безліч соціальних відносин. Одним із найважливіших аспектів функціонування суспільства є динаміка розвитку політичних еліт та інституту лідерства. Старі системи, в яких відбуваються процеси стагнації, неспроможні адекватно адаптуватися до умов середовища, що постійно змінюється. Це стосується і політичної системи. Одним із засобів її адаптації є оновлення політичних еліт і лідерів, яке супроводжується упровадженням нового політичного курсу, реформами та інноваціями, збільшенням потенціалу розвитку, актуалізацією нових політико-культурних цінностей тощо. Проблема еліти тісно пов'язана з проблемою розподілу праці в суспільстві, елементом якої є диференціація суспільства на керівників (їх завжди меншість) і керованих. Еліта в усі часи була у суспільствах вибраною верствою, меншістю, що прагнула до влади. Вона була і буде квінтесенцією народного досвіду, тому питання становлення політико-владної еліти, її ролі в державотворчих процесах і політичному житті держави та питання становлення й виховання нового покоління еліти для сучасної Української держави є надзвичайно важливими як для дослідження, так і для соціальної практики. Дисципліна складається з двох модулів: «Уявлення про політичну еліту та лідерство в історії політичної думки. Сучасна політична еліта», «Сучасна адміністративно-управлінська еліта. Міжнародний досвід формування еліти».

3. Мета та завдання курсу. Метою викладання навчальної дисципліни «Елітознавство» має стати формування у здобувачів вищої освіти сучасних теоретичних знань, практичних умінь, навичок щодо сутності, значення, функцій, ролі адміністративно-управлінської та політичної еліти, а також уявлення про історичний розвиток, сучасні характеристики і тенденції трансформації політичного лідерства та еліт.

Основні завдання навчальної дисципліни: висвітлення проблематики та наукового інструментарію політичного елітаризму, розкриття основних методів її вивчення, що передбачає: розкриття сутності політичного лідерства, його історичного та сучасного концептуального осмислення; представлення методів якісного виміру лідерства; розкриття сутності політичної еліти; вивчення концептуальної бази дослідження еліт; аналіз сучасного прояву політичного лідерства в Україні та сучасної політичної еліти в системі державного управління України.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

4. Результати навчання. Здобувач має досягти або вдосконалити програмні результати навчання (ПРН) передбачені освітньою програмою:

ПРН16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності.

ПРН18. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО повинен **знати**:

- основні теорії, концепції, погляди науковців на еліти та елітознавство;
- етапи формування української елітознавчої думки;
- особливості, структуру, зміст адміністративно-управлінської та політичної еліт;
- особливості формування свідомості суб'єкта владної діяльності як представника адміністративно-управлінської та політичної еліт;
- основні поняття, цілі, завдання, функції лідерства та еліти у сучасному світі;

- зарубіжний досвід професійного становлення адміністративно-управлінської та політичної еліт.

ЗВО повинен вміти:

- орієнтуватися в основних світових та українських теоріях обґрунтування явища політичної еліти;
- аналізувати функціонування і діяльність політичних еліт – застосовувати отриманні знання у різних сферах професійної діяльності;
- аналізувати взаємовідносини центральної і регіональної еліти;
- розуміти проблематику і специфіку розвитку сучасного лідерства та еліт в Україні.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з дисциплін «Історія української державності і культури», «Аналітика соціогуманітарної сфери».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Семінарські (практичні) заняття	16
Самостійна робота	80
Всього кредитів (годин)	4 (120 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Уявлення про політичну еліту та лідерство в історії політичної думки. Сучасна політична еліта

Тема 1. Роль елітознавства у розвитку суспільства

Роль еліти в суспільстві. Внесок еліти у розвиток та модернізацію суспільства. Співвідношення ключових понять в елітознавстві. Багатовизначеність поняття «еліта». Предмет елітознавства. Сутнісна відмінність понять «елітологія» і «елітознавство». Роль еліти в державному управлінні. Методичні підходи до вивчення політичної еліти. Місце елітознавства в системі навчальних дисциплін.

Тема 2. Уявлення про політичну еліту та лідерство в історії політичної думки

Уявлення про політичну еліту і лідерство в політико-філософських системах Стародавнього Сходу. Еліта та лідерство античної Греції та Стародавнього Риму. Середньовічна еліта і лідерство. Лицарство. Добирати необхідну інформацію з різних джерел при аналізі проблем політичного лідерства та еліти в політичних ученнях Відродження та Нового часу.

Тема 3. Теорії та концепції еліти та лідерства кінця XIX – поч. XXI ст. Українська елітознавча думка

Класичні теорії еліт (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс). Сучасні теорії еліт (ціннісні теорії еліт, теорії демократичного елітизму, консервативний неоелітизм, секторальний елітизм, технократичні теорії еліти, плюралістичні теорії еліт, елітологи лівої орієнтації та неомарксистки, корпоративізм (неокорпоративізм), теорії політико-управлінських мереж). Українська елітознавча думка (Г. Сковорода, І. Франко, Леся Українка, В. Липинський, Д. Донцов, М. Міхновський, М. Грушевський, В. Винниченко, І. Лисяк-Рудницький, основні вектори елітологічних досліджень кінця XX – початку XXI ст.). Ефективно працювати з інформацією, аналізувати сучасні концепції політичного лідерства (теорія рис лідерства, мотиваційні теорії, ситуаційна концепція, концепція послідовників (конституентів), психологічні концепції лідерства, групова концепція, теорії «очікування – взаємодії», гуманістичні теорії лідерства, теорії обміну, інтегративні теорії, вітчизняні концепції політичного лідерства).

Тема 4. Сучасна політична еліта

Сутність та структура еліти. Характерні ознаки антиеліти. Функції політичної еліти. Мета політичної еліти. Типологія еліти. Система рекрутування політичної еліти. Рекрутування політичних еліт в Україні. Специфічні риси української еліти. Парламентська та опозиційна еліта. Контреліта та її типи. Вивчення регіональної політичної еліти, форм впливу регіональної еліти на державну політику та використання отриманих теоретичних знань для оцінки конкретних ситуацій, що виникають в різних сферах життєдіяльності.

Змістовий модуль 2. Сучасна адміністративно-управлінська еліта. Міжнародний досвід формування еліти

Тема 5. Сучасна адміністративно-управлінська еліта

Сутність та функції адміністративно-політичної еліти. Предмети та продукти управлінської праці. Базові соціальні ролі керівника. Державне управління: сутність, ознаки, властивості, характеристики. Лідерство адміністративно-управлінської еліти. Види управлінської майстерності. Спільні риси керівництва-лідерства. Основні ознаки руйнівного управління. Відмінні риси керівника-лідера на державній службі. Моделі сучасного управлінського лідерства-керівництва. Основні вміння та навички успішного керівництва. Аналізувати літературу з соціокультурної та загальнонаукової проблематики при вивченні управлінської та організаційної культури адміністративно-управлінської еліти. Механізм формування управлінської культури. Управлінська методи керівництва підлеглими. Цінності та соціальна відповідальність адміністративно-управлінської еліти.

Тема 6. Сутність політичного лідерства

Сутність та основні характеристики політичного лідерства. Політичний ватажок. Зовнішні фактори та індивідуальні риси впливу на формування політичного лідера. Функції і стилі політичного лідера. Фактори формування стилю політичного лідера. Типологія політичного лідера. Імідж політичного лідера. Способи формування іміджу. Сучасні особливості демократичного лідерства. Становлення інституту лідерства в умовах демократизації політичної системи.

Тема 7. Проблеми та перспективи формування сучасного політичного лідера

Формування ефективного іміджу політичного лідера у медіапросторі. Парламентське лідерство. Функції парламентського лідера. Партійне політичне лідерство. Типи партійного лідерства. Функції партійного лідера. Популізм як складова політичного лідерства. Ознаки політичного стилю лідера-популіста. Політичні лідери – популісти сучасності: світовий досвід. Гендерні особливості політичного лідерства. Проблема ефективного поєднання гендерних ролей у політичній діяльності. Лідерство у системі міжнародних відносин. Показники і чинники забезпечення лідерства у міжнародних відносинах. Класифікація міжнародного лідерства.

Тема 8. Міжнародний досвід формування адміністративної та політичної еліти

Вплив глобалізаційних процесів на формування світових еліт. Характеристики економічних, політичних, військових і цивілізаційних полюсів. Архітектура глобального світу. «Давоська еліта». Стандарти Європейського Союзу щодо еліти. Світовий досвід формування й розвитку еліти в державному управлінні.

Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Роль елітознавства у розвитку суспільства	2
2	Уявлення про політичну еліту та лідерство в історії політичної думки	3
3	Теорії та концепції еліти та лідерства кінця XIX – початку XXI ст. Українська елітознавча думка	4
4	Сучасна політична еліта	3
5	Сучасна адміністративно-управлінська еліта	3

6	Сутність політичного лідерства	3
7	Проблеми та перспективи формування сучасного політичного лідера	3
8	Міжнародний досвід формування адміністративної та політичної еліти	3
Разом		24

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Роль елітознавства у розвитку суспільства	2
2	Уявлення про політичну еліту та лідерство в історії політичної думки	2
3	Теорії та концепції еліти та лідерства кінця XIX – початку XXI ст. Українська елітознавча думка	2
4	Сучасна політична еліта	2
5	Сучасна адміністративно-управлінська еліта	2
6	Сутність політичного лідерства	2
7	Проблеми та перспективи формування сучасного політичного лідера	2
8	Міжнародний досвід формування адміністративної та політичної еліти	2
Разом		16

Самостійна робота

№	Назва теми	Години
1	Роль елітознавства у розвитку суспільства	10
2	Уявлення про політичну еліту та лідерство в історії політичної думки	10
3	Теорії та концепції еліти та лідерства кінця XIX – початку XXI ст. Українська елітознавча думка	10
4	Сучасна політична еліта	10
5	Сучасна адміністративно-управлінська еліта	10
6	Сутність політичного лідерства	10
7	Проблеми та перспективи формування сучасного політичного лідера	10
8	Міжнародний досвід формування адміністративної та політичної еліти	10
Разом		80

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з двох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 12,5 балів). У 11-12,5 балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 8-10 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 5-7 балів ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-4 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 9,5 (9) балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 9,5 (9) балів; доповнення – до 7,5 (7) балів; запитання – до 2 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 75. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 8-9,5 (8-9) балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про

	глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 6-7 балів – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 4-5 бали – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 2-3 бали – ЗВО у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Уявлення про політичну еліту та лідерство в історії політичної думки. Сучасна політична еліта		0...37,5
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...9
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5

4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
Змістовий модуль 2. Сучасна адміністративно-управлінська еліта. Міжнародний досвід формування еліти		0...37,5
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...9
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцзв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання

питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». За об'єктивних причин (наприклад, карантин, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за погодженням із деканатом та викладачем, що читає курс.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

1. Балацька О.Б. Політичні еліти та лідерство: навчальний посібник. Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 136 с. URL: <https://dspace.snu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dc4e46bd-be04-4ef7-8ab1-08d5a7d30006/content>
2. Вовк О.Б. Лідерство : навч. посіб. / О. Б. Вовк, О. Л. Зарицька, А. В. Симак. Львів : Новий Світ-2000, 2021. 195 с.
3. Гошовська В.А., Комаха Л.Г. Елітознавство. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 220 с.
4. Довбенко Т.В., Колєватов О.О., Крук О.І. Аналіз впливу соціокультурної ідеології на мобілізацію політичних партій та еліт в умовах війни. *Національні інтереси України*. 2025. № 5 (10). С. 1326–1337.
5. Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні: 2017–2020. Статистичний аналіз відкритих даних ЄДР. Київ : ПРООН в Україні, 2021. 52 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/edrpou_gender_2021_04_04-ukr.pdf
6. Колєватов О.О., Крук О.І., Мандрагеля В.А. Аналіз суспільно-політичної думки про вплив політичних доктрин, партій та еліти на виборчий процес. *Актуальні проблеми політики*. 2025. № 76. С. 117-125.
7. Колєватов, О.О., Нинюк, І.І., & Ткачук, А.І. (2025). Політичні еліти та їхній вплив на динаміку розвитку політичних партій в Україні. *Український політико-правовий дискурс*, (8).
8. Левченко Ю. Специфіка та проблематика політичної участі жінок-лідерок в Україні. *Грааль науки*. 2021. № 2-3. С. 388–394. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science>

9. Політичне лідерство: навчальний посібник / В.А. Гапоненко, С.С. Бульбенюк, Н.М. Довганик та ін. Київ : КНЕУ, 2021. 324 с.
10. Трансформація статусу посадової особи місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: кол. моногр. / С.М. Серьогін, Є.І. Бородін, Н.А. Липовська, І.В. Шпекторенко [та ін.]; за заг. ред. С.М. Серьогіна. Дніпро: Грані, 2020. 216 с.
11. Goncharuk N., Orhiets O. & Prokopenko L. Formation and development of the system of professional training of public servants in Ukraine: organizational, legal, and economic aspects. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 7, no. 1 (January). 2021. P. 39-46.

Інформаційні ресурси.

1. Бібліотека Верховної Ради України. URL: <http://www.lib.rada.gov.ua>
2. Верховна Рада України (Закони України, Укази Президента, Постанови КМУ). URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Електронний архів НУ «Чернігівська політехніка» (IRChNUT). URL: http://library2.stu.cn.ua/resursi_biblioteki/elektronnij_arhiv_chntu/
4. Інститут аналізу політики та стратегій. URL: <http://IPAS.org.ua>
5. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України, публікації. URL: <https://idss.org.ua/public>
6. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua>
7. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
8. Мережа аналітичних центрів України. URL: <http://intellect.org.ua>
9. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.kiev.ua/>
10. Науковий журнал «Політикус». URL: <http://politicus.od.ua>
11. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
12. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://elib.nplu.org/>
13. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <http://www.nads.gov.ua>
14. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua>
15. Сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
16. Система дистанційного навчання moodle НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Елітознавство». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8660>
17. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <http://www.uisr.org.ua/>
18. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>
19. Український центр економічних і політичних досліджень ім. А. Разумкова. URL: <http://www.uceps.com.ua/>
20. Український центр політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/>
21. Центр політико-правових реформ. URL: <http://www.pravo.org.ua/>
22. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/>